

SV. PETER V DVORU

Legende in misteriji okoli nastanka cerkve

Najstarejši ohranjeni nelistinski zapis slovenskega jezika, gosposke lože, zlati oltarji in še mnogo tega uvršča cerkev sv. Petra v Dvoru med najpomembnejše bisere slovenske kulturne dediščine. Cerkev si je ob brezplačnem vodenem ogledu mogoče ogledati vsako prvo nedeljo v mesecu.

✂ Vesna Levičnik
 📍 Luka Cjuha

Obiskovalci Polhovega Gradca in pohodniki, ki skočijo na bližnjo Grmado, se radi ustavijo pri cerkvi sv. Petra v Dvoru. »Odkar smo pred štirimi leti začeli prirejati nedeljske vodene ogleda, se število ljudi, ki želijo spoznati največjo kulturno dediščino naše občine, povečuje,« je povedal Marjan Malovrh, ki vsako prvo nedeljo v mesecu obiskovalce popelje po notranjosti cerkve, ki pritegne pozornost že od zunaj. A ko Malovrh začne pripovedovati zgodbe in legende o samem kraju in nastanku cerkve, ki še vedno ostaja zavil v tanci skrivnosti, poslušalec pozabi tudi na mraz, ujet v kamen cerkvenih zidov.

Bogaboječi graščak

»Že samo ime kraja pove, da je nekoč tukaj stala pomembna stavba. Ali je bil to dvorec ali morda celo grad, je odvisno od tega, s kom se pogovarjate,« je povedal Malovrh. Ampak ker gre za legende, k njim sodi tudi veličastnost. Zato, če vprašate domačina, vam bo ta povedal, da je na ledini nad vasjo stal grad, saj je po legendi zaselek prav po njem dobil ime. »Ampak zgodilo se je, da je mala vasica Dvor dobila eminentno stavbo, kot je cerkev, in še danes se ukvarjamo s tem, zakaj stoji tu. Že leta 1490 se v nekkih zapisih omenja njiva pod Nikolajevo cerkvijo, ki je bila postavljena, še preden je bil postavljen temeljni kamen za mogočno Petrovo cerkev,« pove vodič, ki poudari, da po vsej verjetnosti nikoli ne bomo izvedeli pravih podatkov. Najbolj verodostojni zapisi, ki so se hranili v arhivu v polhograjski graščini, so bili po drugi svetovni vojni uničeni. »Ko so praznili graščino, je bil arhiv odpeljan v Ljubljano. Na neki točki se je voz

Ogled cerkve je mogoč tudi po dogovoru, vodeni ogledi vsako prvo nedeljo v mesecu pa so brezplačni. Naslednji termin je 5. marca med 16. in 18. uro.

prevrnil in očitno je bilo listine lažje zažgati kot vse zložiti nazaj na voz,« je povedal Malovrh in dodal, da je po vojni župniku Štruklju uspelo obnoviti grajski arhiv z zapisi najpomembnejših dogodkov.

In kaj pripovedovalcu ostane, ko v rokah nima trdnih dokazov? Poslušalcu ponudi zgodbe. »Legenda pravi, da naj bi nekega dne graščak jahal domov, ko je konj obstal na mestu, šel na kolena in po kolenih obhodil krog, kjer danes stoji cerkev. Bogaboječi graščak je stopil do lokalnega župnika in ga prosil za mnenje, kaj storiti. Župnik mu je rekel, naj postavi svetišče, in dogovorila sta se za cerkev,« je Malovrh s pripovedjo pritegnil našo pozornost in dodal, da sta bila graščak in župnik veliko boljše gospodarja in

O cerkvi sv. Petra v Dvoru še vedno krožijo legende in misteriji.

Poznogotska cerkev sv. Petra v Dvoru je tesno povezana z življenjem na Polhograjskem v 16. stoletju, o čemer pričajo številne letnice in grbi na arhitekturnih elementih.

politika, kot jih imamo danes. Dogovorila sta se namreč, da bo tisti, ki bo pokril zadnja dela, tudi lastnik cerkve. Treba je vedeti, da je bilo nekoč v Polhovem Gradcu več kot dvajset cerkva (danes jih ima župnija deset). Ker je župniku kmalu zmanjkalo denarja za gradnjo, je cerkev dokončal graščak. Od leta 1544, ko je bila cerkev v grobem dokončana, do smrti zadnjega grofa Blagaja leta 1858 je bila cerkev last graščakov. Šele leta 1859 je bila predana v upravljanje župniji.

Organizirani kmečki upori

Pri vseh zanimivih podatkih pa še vedno ni jasno, zakaj so cerkev postavili prav na tem mestu. Temeljni kamen z zunanje strani ima vklesano letnico 1525. Treba je vedeti, da so takrat po deželi pustošili Turki, pred tem je bil leta 1511 močan potres, ki je uničil skoraj vse, kar je bilo zidanega. Zaradi pustošenja kobilic je po Kranjskem

razsajala huda lakota. Piko na i so dodali kmečki upori, ki so bili v Polhovem Gradcu dobro organizirani. Če ne bi prišlo do njih, bi se grad po potresu obnovil, tako pa je bil popolnoma uničen. »Če pogledamo v tej luči, si lahko zamislimo, da je graščaka, ki so mu domovanje, sedež gospodovanja, kmetje popolnoma uničili, pograbila sveta jeza. Zato jih je hotel udariti tam, kjer jim je bilo najbolj sveto. Tako so morali uporniki oziroma njihovi potomci s tlako grofu zgraditi cerkev.«

Stavba je zgrajena v gotskem slogu in kot taka velja kot spomenik pozne gotike na Slovenskem. Pa vendar ima namesto značilnega gotskega rebrovja raven lesen strop. Zakaj, stroka še ni dognala. »Morda je bilo tako načrtovano, lahko pa da je zmanjkalo sredstev. Kajti neke je bilo zapisano, da sta ključarja dobila dovoljenje od škofije, da hodita pobirat denar po hišah,«

Glavne znamenitosti cerkve so bogato okrašen klesan portal, empore, dva kamnita baldahina in lesen poslikan strop v notranjosti, ki nosi slovenski napis iz 16. stoletja.

Vsako prvo nedeljo v mesecu Marjan Malovrh poskrbi za zanimivo predstavitev cerkve in samega kraja.

je povedal Malovrh in dodal, da pa se zato lahko z veseljem zazremo v strop, ki pokaže kar nekaj dragocenosti: letnica 1577 nakazuje, kdaj je bila cerkev končana, kar odpira še eno uganko, mogoče kar misterij o tem, kaj se je dogajalo do leta 1613, ko je bila cerkev posvečena. Tudi najstarejši nelistinski zapis slovenskega jezika je ohranjen na lesenem stropu.

Hudabivška Meta s svojimi otroki

S stropa visi tudi Marijin kip, darilo vipavskih romarjev. »Zgodbo o kipu, katerega prva omemba sega v leto 1668, dobro pozna tudi ključavničar cerkve. Nekoč je pristopil k skupini in povedal, da mu je ata dejal, da so romarji, ki so prinesli kip, cerkvi pustili vozove in vprežno živino, vole.« In čeprav se je Petrova cerkev skozi obdobja spreminjala, je ohranila gotski slog, le stebri s kapiteli in poslikave nakazujejo renesanso. Dih jemajoč pa je zagotovo glavni oltar s pozlačenim kipom svetega Petra, ki je delo lokalnega rezbarja.

Kot zanimivost naj še povemo, da je cerkev zanimiva tudi za filmsko industrijo. Stopnice, po katerih je grof

vstopal v cerkev, so uporabili v filmu Samorastniki. »Gre za sceno, ko Hudabivška Meta s svojimi otroki pride v cerkev in jo ljudje ozmerjajo, češ, kaj ta vlačuga s pankrti počne v cerkvi,« še pove Malovrh in doda, da v njej občasno potekajo verski obredi, tudi poroke in koncerti. ✕

Dobro uro dolg vodeni ogled cerkve mine, kot bi trenil.

Gotska cerkev, katere posebnost je lesen strop.